निजीकरण ऐन, २०५० लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: निजीकरण ऐन, २०५० लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

सङ्घीय संसद्ले यो ऐन बनाएको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ**: (१) यस ऐनको नाम "निजीकरण (पहिलो संशोधन) ऐन, २०८१" रहेको छ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **निजीकरण ऐन, २०५० को लामो नाम र संक्षिप्त नाममा संशोधन:** निजीकरण ऐन, २०५० (यसपछि "मूल ऐन" भनिएको) को लामो नाम र संक्षिप्त नाममा रहेको "निजीकरण" भन्ने शब्दको सट्टा "सार्वजनिक प्रतिष्ठान (सरकारी लगानी) व्यवस्थापन" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

३. **मूल ऐनको प्रस्तावनामा संशोधन:** मूल ऐनको प्रस्तावनामा रहेका "प्रतिष्ठानहरूलाई निजीकरण गरी" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "सार्वजनिक प्रतिष्ठानमा रहेको सरकारी लगानीलाई" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

४. **मूल ऐनको दफा ४ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा ४ को,-

(१) खण्ड (क) को सट्टा देहायको खण्ड (क) राखिएको छ:-

"(क) सरकारी लगानी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम र प्राथमिकता निर्धारण गरी वर्गीकरण गर्ने।"

(२) खण्ड (ख) पछि देहायको खण्ड (ख१) थपिएको छ:-

"(ख१) सरकारी लगानी व्यवस्थापन गर्नु पर्ने प्रतिष्ठानको पहिचान गर्ने।"

(३) खण्ड (ङ) मा रहेको "अनुगमन" भन्ने शब्द पछि "तथा मूल्याङ्कन" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन्।

(४) खण्ड (च) पछि देहायको खण्ड (च१) थपिएको छ:-

"(च१) सरकारी लगानी व्यवस्थापन सम्बन्धमा आवश्यक मापदण्ड, कार्यविधि वा निर्देशिका बनाउन अर्थ मन्त्रालयमा सिफारिस गर्ने।"

५. **मूल ऐनको दफा ५ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा ५ को उपदफा (६) मा रहेका "कुनै स्वदेशी वा विदेशी" भन्ने शब्दहरू झिकिएका छन्।

६. **मूल ऐनमा दफा ५क., ५ख., ५ग. र ५घ. थप:** मूल ऐनको दफा ५ पछि देहायका दफा ५क., ५ख., ५ग. र ५घ. थपिएका छन्:-

"**५क. कार्यान्वयन समिति**: (१) प्रतिष्ठानको सरकारी लगानी व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्णयलाई व्यवस्थित रूपमा कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न देहाय बमोजिमको कार्यान्वयन समिति रहनेछ:-

(क) सचिव, अर्थ मन्त्रालय - संयोजक

(ख) सहसचिव, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय - सदस्य

(ग) सहसचिव, अर्थ मन्त्रालय (संस्थान समन्वय महाशाखा) - सदस्य

(घ) सहसचिव, प्रतिष्ठानसँग सम्बन्धित मन्त्रालय - सदस्य

(ङ) कार्यकारी प्रमुख, सम्बन्धित प्रतिष्ठान - सदस्य

(२) कार्यान्वयन समितिको सचिवालय अर्थ मन्त्रालयमा रहनेछ।

(३) अर्थ मन्त्रालयको सरकारी लगानी व्यवस्थापन विषय हेर्ने शाखाको उपसचिवले कार्यान्वयन समितिको सचिवको रूपमा कार्य गर्नेछ।

(४) कार्यान्वयन समितिको बैठक संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा प्रत्येक दुई महिनामा कम्तीमा एक पटक बस्नेछ।

(५) कार्यान्वयन समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयको विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।

५ख. **<u>कार्यान्वयन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार</u>**ः कार्यान्वयन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) समितिबाट भएको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने, वार्षिक कार्ययोजना तयार गर्ने,

(ख) समितिबाट सरकारी लगानी व्यवस्थापन गरिएको प्रतिष्ठानको वर्षमा कम्तीमा एक पटक अनुगमन गरी वा गराई प्रतिवेदन प्राप्त गर्ने,

(ग) समितिबाट सरकारी लगानी व्यवस्थापन गरिएको प्रतिष्ठानसँग भएको सम्झौता कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने,

(घ) समितिबाट सरकारी लगानी व्यवस्थापन गरिएको प्रतिष्ठानले सम्झौता बमोजिम नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व रकम सञ्चित कोषमा दाखिला गर्ने वा गराउने,

(ङ) सरकारी लगानी व्यवस्थापन सम्बन्धमा अध्ययन गरी वा गराई समितिमा सुझाव पेश गर्ने,

(च) प्रतिष्ठान सुधार, शेयर विनिवेश, लिज, पट्टा, सम्पत्तिको मौद्रिकीकरण, एकआपसमा गाभ्ने वा गाभिने सम्बन्धी विषयमा आवश्यक मापदण्ड, कार्यविधि वा निर्देशिका बनाई समितिमा पेश गर्ने,

(छ) आफूले गरेको कार्यको वार्षिक प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र समितिमा पेश गर्ने,

(ज) प्रतिष्ठान सुधार तथा सरकारी लगानी व्यवस्थापन सम्बन्धमा समितिको निर्देशन बमोजिम अन्य आवश्यक कार्य गर्ने।

५ग. **<u>सरकारी लगानी व्यवस्थापन इकाईः</u>** (१) प्रतिष्ठानमा रहेको सरकारी लगानी व्यवस्थापन सम्बन्धमा समिति र कार्यान्वयन समितिलाई सहयोग गर्न अर्थ मन्त्रालयको संस्थान समन्वय महाशाखाको सहसचिवको संयोजकत्वमा सो मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम एक सरकारी लगानी व्यवस्थापन इकाई रहनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सरकारी लगानी व्यवस्थापन इकाईमा आवश्यकता अनुसार नेपाल सरकारको जुनसुकै निकाय, नेपाल राष्ट्र बैङ्क वा सार्वजनिक प्रतिष्ठानमा कार्यरत कर्मचारीलाई काजमा ल्याई वा आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ वा विज्ञलाई करार सेवामा लिई काममा लगाउन सकिनेछ।

५घ. **<u>व्यवस्थापन करार र भाडामा निजी क्षेत्रको सहभागिता:</u>** (१) दफा ८ को खण्ड (घ) बमोजिम प्रतिष्ठानसँग सम्बन्धित मन्त्रालयले प्रतिष्ठानको केही सम्पत्ति भाडामा दिएर वा खण्ड (ङ) बमोजिम व्यवस्थापन शुल्क दिने गरी सरकारी लगानी व्यवस्थापन गर्दा सोको विस्तृत अध्ययन गरी मूल्याङ्कन विधि र छनोट प्रक्रियाको विषयमा समेत समितिबाट सैद्धान्तिक सहमति लिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम समितिबाट सैद्धान्तिक सहमति प्राप्त भएमा स्वीकृतिको लागि नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नेपाल सरकारबाट स्वीकृति प्राप्त भएमा राष्ट्रियस्तरको कुनै पत्रपत्रिकामा सूचना प्रकाशित गरी निजी क्षेत्रबाट प्रस्ताव आह्वान गर्नु पर्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको प्रस्तावलाई उपदफा (१) बमोजिमको मूल्याङ्कन विधि र छनोट प्रक्रियालाई आधार लिई प्रस्तावको मूल्याङ्कन गरी दफा ११ बमोजिम सम्झौता गर्नु पर्नेछ।"

७. **<u>मूल ऐनको दफा ६ मा संशोधन:</u>** मूल ऐनको दफा ६ को सट्टा देहायको दफा ६ राखिएको छ:-

"६. **<u>सरकारी लगानी व्यवस्थापन गर्नको लागि सूचना प्रकाशन गर्नु पर्ने:</u>** (१) ऐनको दफा ५घ. बमोजिमको प्रक्रिया बाहेक समितिले कुनै प्रतिष्ठानको सरकारी लगानी व्यवस्थापन गर्न आवश्यक देखेमा अर्थ मन्त्रालयमार्फत् स्वीकृतिको लागि नेपाल सरकारसमक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्वीकृति प्राप्त भएपछि सोको सूचना अर्थ मन्त्रालयले नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नेछ।"

८. **<u>मूल ऐनको दफा ७ मा संशोधन:</u>** मूल ऐनको दफा ७ मा रहेका "निजीकरण समितिले" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "समितिले" भन्ने शब्द राखिएको छ।

९. **<u>मूल ऐनको दफा ८ मा संशोधन:</u>** मूल ऐनको दफा ८ को,-

(१) खण्ड (क) को सट्टा देहायको खण्ड (क) राखिएको छ:-

"(क) प्रतिष्ठानको शेयर विनिवेश गरेर,

तर त्यसरी शेयर विनिवेश गर्दा प्रतिष्ठानको प्रकृति तथा वित्तीय अवस्था हेरी सम्भव भएसम्म जनसाधारण, कामदार तथा कर्मचारीको सहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ।"

(२) खण्ड (ङ) पछि देहायको खण्ड (ङ१) राखिएको छ:-

"(ङ१) प्रतिष्ठानको सम्पत्ति मौद्रिकीकरण गरेर,"

१०. **<u>मूल ऐनको दफा ९ मा संशोधनः</u>** मूल ऐनको दफा ९ मा रहेका "अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन अनुसार" भन्ने शब्दहरू झिकिएका छन्।

११. **<u>मूल ऐनको दफा १० मा संशोधनः</u>** मूल ऐनको दफा १० को,-

(१) उपदफा (१) को,-

(क) खण्ड (ख) मा रहेका "साबिककै प्रकृतिमा" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "उच्च प्रतिफल प्राप्त हुने गरी" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(ख) खण्ड (ग) झिकिएको छ।

(ग) खण्ड (च) मा रहेको "स्तरीय" भन्ने शब्द झिकिएको छ।

(२) उपदफा (१) पछि देहायको उपदफा (१क) राखिएको छः-

"(१क) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त प्रस्तावको मूल्याङ्कनको आधारलाई एक सय पूर्णाङ्क मानी समितिले अङ्कभार तोक्न सक्नेछ।"

१२. **<u>मूल ऐनको दफा १७ मा संशोधनः</u>** मूल ऐनको दफा १७ को ठाउँ ठाउँमा रहेको "प्रतिष्ठान" भन्ने शब्दको सट्टा "मन्त्रालय वा प्रतिष्ठान" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

१३. **<u>मूल ऐनको दफा १८ मा संशोधनः</u>** मूल ऐनको दफा १८ मा रहेका “पाँच हजार रुपैयाँसम्म” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “एक लाख रुपैयाँसम्म” भन्ने शब्दहरू राखी सो दफामा देहायको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश थपिएको छः-

“तर त्यस्तो सजाय गर्नुअघि सफाइ पेश गर्ने उचित मौका दिनु पर्नेछ।"

१४. **<u>मूल ऐनको दफा १९ मा संशोधनः</u>** मूल ऐनको दफा १९ मा रहेका "सदस्य-सचिव," भन्ने शब्दहरू पछि "कार्यान्वयन समिति, सरकारी लगानी व्यवस्थापन इकाई," भन्ने शब्दहरू थपिएका छन्।

१५. **<u>मूल ऐनमा दफा २०क. थपः</u>** मूल ऐनको दफा २० पछि देहायको दफा २०क. थपिएको छः-

"२०क. **<u>कार्यविधि, निर्देशिका वा मापदण्ड बनाउन सक्नेः</u>** यस ऐन र यस अन्तर्गत बनेको नियमको अधीनमा रही समितिको सिफारिसमा अर्थ मन्त्रालयले आवश्यक कार्यविधि, निर्देशिका वा मापदण्ड बनाई लागू गर्न सक्नेछ।"

१६. **<u>रूपान्तरणः</u>** मूल ऐनको ठाउँ ठाउँमा रहेका “प्रतिष्ठानलाई निजीकरण" भन्ने शब्दहरूको सट्टा “प्रतिष्ठानमा रहेको सरकारी लगानी व्यवस्थापन” भन्ने शब्दहरू र “निजीकरण” भन्ने शब्दहरूको सट्टा "सरकारी लगानी व्यवस्थापन” भन्ने शब्दहरू राखी रूपान्तरण गरिएको छ।

१७. **<u>खारेजी र बचाउः</u>** (१) निजीकरण (पहिलो संशोधन) अध्यादेश, २०८१ खारेज गरिएको छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम खारेज गरिएको अध्यादेश बमोजिम भए गरेका काम कारबाही यसै ऐन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ।